

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

До підручника
Тетяни Гільберг
Світлани Тарнавської
Лариси Грубіян
Ніни Павич

НОВА
УКРАЇНСЬКА
ШКОЛА

Інтернет-
підтримка

Я досліджую СВІТ

ЧАСТИНА
2

3
клас

ДИДАКТА

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

УДК 502:37.016(076.5)
Т13

ДИДАКТА

Схвалення для використання у закладах загальної середньої освіти
підтверджується відповідним листом ІМЗО (www.ranok.com.ua/grifi_mon.html)

Умовні позначки

— Робота в групі

— Проект

— Проведи дослід

— Творчі завдання

Тагліна О. В.

Т13 Я досліджую світ. 3 клас : робочий зошит до підруч. «Я досліджую світ» Тетяни Гільберг, Світлани Тарнавської, Лариси Грубіян, Ніни Павич. У 2-х ч. Ч. 2. / О. В. Тагліна — Харків : Вид-во «Ранок» : «Дидакта», 2020. — 64 с.

ISBN 978-617-09-6595-0

Робочий зошит відповідає новому Державному стандарту початкової освіти і основним вимогам Нової Української школи. Посібник забезпечує формування в наймолодших школярів ключових, предметних і міжпредметних компетентностей, які позначаються через уміння вчитися, критично мислити, здатність логічно міркувати, готовність розв'язувати проблеми із застосуванням досвіду навчальної діяльності, уміння працювати в команді тощо; передбачають оволодіння прийомами пошукової діяльності, розвиток дослідницьких умінь дітей.

Завдання зошита дають можливість використовувати інтерактивні форми і методи навчання — дослідницькі, інформаційні, моделювання, ситуативні вправи тощо.

На сторінках посібника розміщено QR-коди, за допомогою яких можна швидко перейти до додаткового матеріалу у вигляді презентацій, схем, таблиць.

УДК 502:37.016(076.5)

Разом дбаємо
про екологію та здоров'я

ISBN 978-617-09-6526-4 (ч. 1)
ISBN 978-617-09-6595-0 (ч. 2)

© Тагліна О. В., 2020
© «Дидакта», макет, 2020
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2020

Яку будову має наше тіло

1 Допиши речення.

Орган — це частина організму, що має .....

2 З'єднай стрілочками назву органа з його описом.

Головний
мозок

Розташований у грудній клітці,
здійснює транспорт газів.

Легені

Уміє скорочуватися, завдяки цьо-
му кров рухається по судинах.

Печінка

Складається із нервових клітин —
нейронів, забезпечує розумову ді-
яльність.

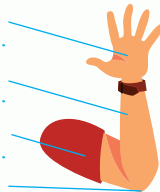
Серце

Уміє знешкоджувати шкідливі ре-
човини, допомагає перетравлювати
жири, накопичує поживні речовини.

Шлунок

Знешкоджує шкідливі бактерії, пе-
ретравлює поживні речовини.

3 Підпиши частини верхньої кінцівки людини, користуючись довідкою.

Довідка:
плече,
ліктьовий суглоб,
передпліччя,
кисть руки.

Як людина взаємодіє із цифровими пристроями

1 Допиши речення.

Цифровий пристрій — технічний пристрій, призначений для .....

---

2 Познач правильну відповідь.

Усі дані, які отримують, передають і зберігають цифрові пристрої, передаються і кодуються за допомогою...

трьох цифр — 1, 2, 3

двох цифр — 0 і 1

двох цифр — 1 і 2

3 Допиши правила користування мобільними пристроями.

- Тримати пристрій на відстані від тіла.
- Стежити за чистотою пристрою.

- .....
- .....
- .....
- .....

4 З'єднай стрілочками зображення цифрового пристрою з його назвою.

Планшет

Цифровий фотоапарат

Сенсорний екран

Сканер

Принтер

Вебкамера

Яка роль шкіри в організмі людини

- 1** Упиши слова в речення, користуючись довідкою.

Шкіра — це зовнішній ..... тіла людини, який ..... його від ушкоджень і спеки, бере участь у регулюванні ..... тіла, формує ..... і .....

Довідка: температури, захищає, покрив, волосся, нігті.

- 2** Проведи дослідження «Властивості моєї шкіри».

1. Розглянь шкіру на власній долоні.

2. Доторкнись до неї.

3. Запиши, яка шкіра на дотик.

Моя шкіра на дотик .....

4. Візьми великим і вказівним пальцями шкіру зовнішнього боку долоні.

5. Спочатку відтягни її, а потім відпусти.

Що відбувається?

Це можна пояснити тим, що шкіра .....

6. Доторкнись кінчиками пальців до сторінки зошита. Що ти відчуваєш?

Я відчуваю, що сторінка зошита .....

Я це відчуваю завдяки .....

7. Зроби висновок.

Шкіра ....., ..., ...

Завдяки шкірі я відчуваю .....

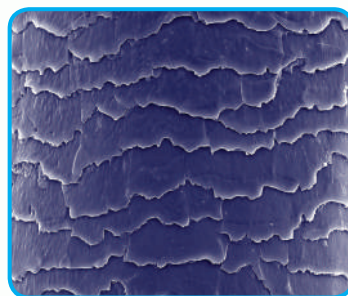
- 3** Кінчики твоїх пальців захищає від пошкоджень нігтьова пластина. Вона утворена шкірою. Нігті потребують певного догляду. Знайди інформацію і склади правила догляду за нігтями.

«МОЇ ПРАВИЛА ДОГЛЯДУ ЗА НІГТЯМИ»

- .....
- .....
- .....

- 4** Крім нігтів, на шкірі є волосся. Волосся потребує певного догляду. Знайди інформацію і склади правила догляду за волоссям.

«МОЇ ПРАВИЛА ДОГЛЯДУ ЗА ВОЛОССЯМ»

- .....
- .....
- .....

Так виглядає волосся при великому збільшенні

Що утворює опорно-рухову систему. Як ми пересуваємося

- 1** Упиши слова в речення, користуючись довідкою.

Скелет — це всі ..... людського тіла, з'єднані між собою. М'язи — тканина організму, здатна ..... і розслаблятися, забезпечуючи ..... кісток скелета. Скелет і м'язи утворюють ..... систему.
Довідка: опорно-рухову, рухи, кістки, скорочуватися.

- 2** Проведіть дослідження «Вимірювання обхвату м'яза руки у стисненому та розслабленому стані». Робіть крок за кроком.

1. Допоможіть одне одному виміряти обхват м'яза руки над ліктем у стисненому стані. Запишіть результат вимірювання.

Обхват м'яза руки над ліктем у стисненому стані в мене складає   см.

2. Допоможіть одне одному виміряти обхват м'яза руки над ліктем у розслабленому стані. Запишіть результат вимірювання.

Обхват м'яза руки над ліктем у розслабленому стані в мене складає   см.

3. Порівняйте результати і зробіть висновок.

Мій висновок: .....

«ОЗНАКИ ПРАВИЛЬНОЇ ПОСТАВИ»

- Спина пряма

- .....

- .....

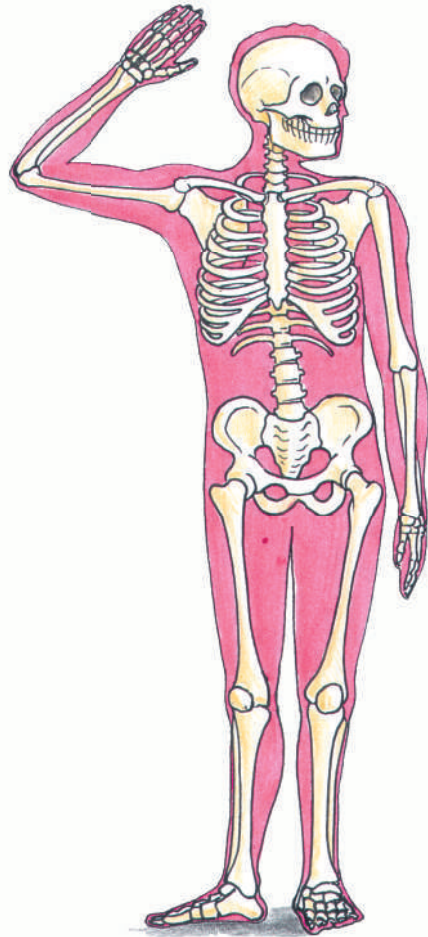
3 З'єднай стрілочками зображення частин скелета з їх назвами.

Скелет голови —
череп

Тулуб (хребет
і грудна клітка)

Скелет верхніх
кінцівок

Скелет нижніх
кінцівок

ЯКЕ ЗНАЧЕННЯ МАЄ КРОВОНОСНА СИСТЕМА

- 1** Упиши слова в речення, користуючись довідкою.

Кров рухається по кровоносних судинах, які називаються ..... Рух крові забезпечує ..... Кров приносить до всіх органів тіла ..... і кисень, а забирає від них ..... і вуглекислий газ.
Довідка: артерії, вени, капіляри, серце, поживні речовини, шкідливі речовини.

- 2** Допиши визначення.

Серце — орган, який .....

Пульс — це .....

- 3** Попрацюйте у парі. Проведіть дослідження частоти власного пульсу. Робіть крок за кроком.

1. Один/одна з вас буде лічити пульс, а інший/інша слідуватиме за часом, використовуючи секундомір.
2. Для того щоб полічити пульс, треба спочатку сісти на стілець і покласти ліву руку на стіл. Потім притиснути пальці як на малюнку.
3. Для того щоб вимірювати час, треба вміти користуватися секундоміром.

4. Виконуйте завдання по черзі.

Мій пульс у спокої:
ударів за 30 секунд, або
 ударів за одну хвилину.

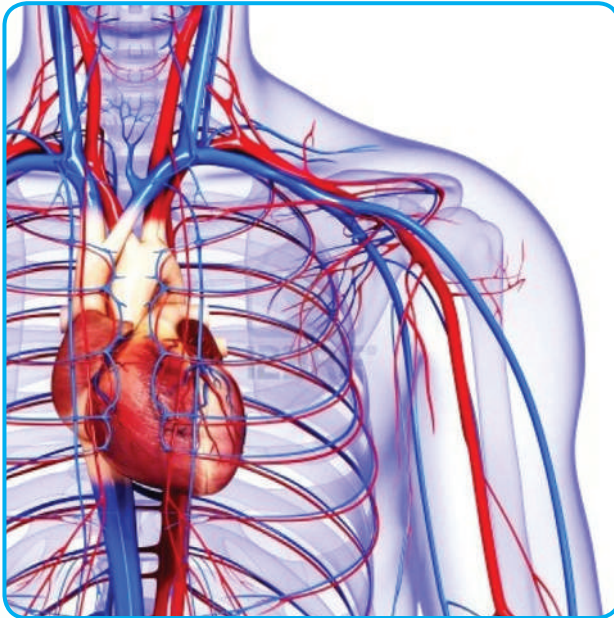
5. Повторіть вимірювання пульсу після 15 присідань. Виконуйте завдання по черзі.

Мій пульс після фізичного навантаження:
ударів за 30 секунд, або ударів за одну хвилину.

Мій висновок: .....

4 Познач стрілочкою і підпиши частини кровоносної системи людини: серце, артерії, вени.

Які органи утворюють ДИХАЛЬНУ СИСТЕМУ

- 1** Упиши слова в речення, користуючись довідкою.
Дихальна система забезпечує кров .....
Основними органами дихальної системи є .....
..... . Під час видиху з легень виходить
повітря, насичене .....
- Довідка:* вуглекислий газ, легені, кисень.

- 2** Проведіть дослідження частоти власних дихальних рухів. Робіть крок за кроком.

1. Один/одна з вас буде рахувати частоту дихальних рухів, а інший/інша слідкуватиме за часом, використовуючи секундомір.
2. Для того щоб порахувати дихальні рухи, треба сісти на стілець і покласти ліву руку на груди. Коли 60 секунд пройшли, сказати «Стоп!». Виконуйте завдання по черзі.

Частота моїх дихальних рухів у спокої:
ударів за одну хвилину.

3. Повторіть вимірювання частоти дихальних рухів після 15 присідань. Виконуйте завдання по черзі. Запишіть отримані результати.

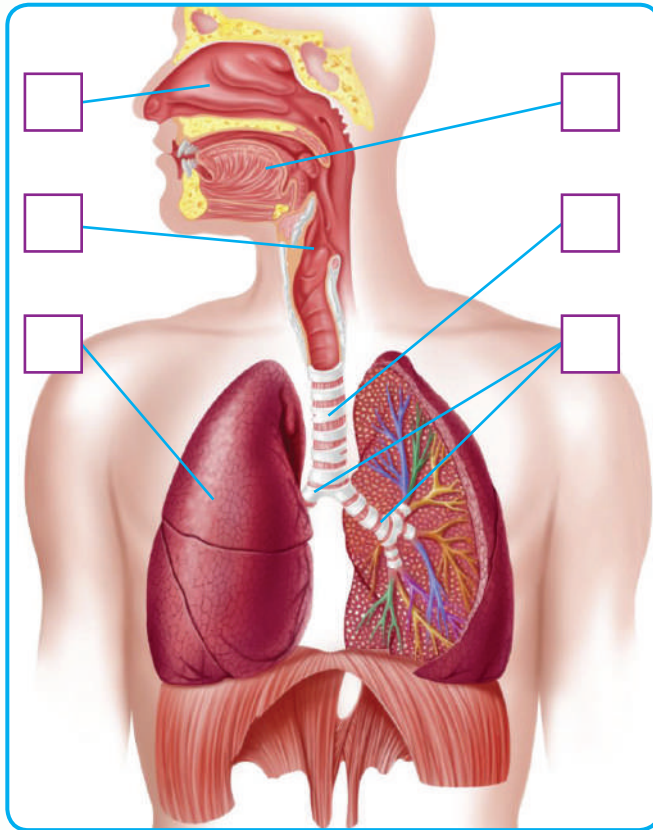
Частота моїх дихальних рухів після фізичного навантаження:
ударів за одну хвилину.

Мій висновок: .....

3 Підкресли назви органів, які входять до складу дихальної системи.

Носова порожнина, серце, гортань, хребет, трахея, кравецький м'яз, бронхи, шлунок, легені.

4 Познач цифрами частини дихальної системи людини.

1. носова порожнина

4. бронхи

2. ротова порожнина

5. трахея

3. гортань

6. легені

Як перетравлюється їжа

- 1** Упиши слова в речення, користуючись довідкою.

Кожна дія людини вимагає енергії, тому людина має вживати ..... . Головним джерелом енергії є ....., які містяться в таких продуктах, як хліб, гречка, картопля, ... й ..... . Їжа також містить білки і жири, вітаміни і мінерали.

Довідка: їжа, овочі, фрукти, вуглеводи.

- 2** Напиши, яку корисну українську страву можна приготувати з продуктів, зображених на фото.

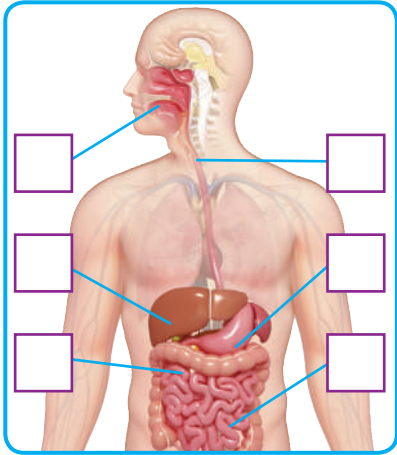

Можна приготувати .....

- 3** Рухаючись за напрямом стрілочок, прочитай і запиши вислів.

що	мені,	← жи	ти	хто
ти		Ска		бі,
їси,	і я	ска	жу	то

4 Познач на малюнку цифрами внутрішні органи.

1. ротова порожнина
2. стравохід
3. печінка
4. шлунок
5. товста кишка
6. тонка кишка

5 Упиши, який орган виконує позначену функцію травної системи.

..... зуби перетирають їжу, слина змочує її.

..... є трубкою, яка забезпечує рух їжі до шлунка.

..... знезаражує і перетравлює їжу за допомогою особливих молекул — ферментів.

..... знешкоджує отруйні речовини і виділяє жовч, яка сприяє перетравлюванню жирів.

..... відбувається розщеплення й усмоктування продуктів, розщеплення вуглеводів, білків і жирів.

..... забезпечує всмоктування води, формування та виведення калових мас.

ЩО ТАКЕ НЕРВОВА СИСТЕМА

1 Упиши слова в речення, користуючись довідкою.

Злагодженою роботою всього організму керує
..... Нервова система

складається з ..... Клітини, з яких будується нервова система, називаються
.....

Довідка: нерви, нервова система, нейрони, головний мозок, спинний мозок.

2 З'єднай назви зон кори великих півкуль головного мозку із зображенням ситуації, в якій вони працюють.

зорова зона

смакова зона

слухова зона

рухова зона

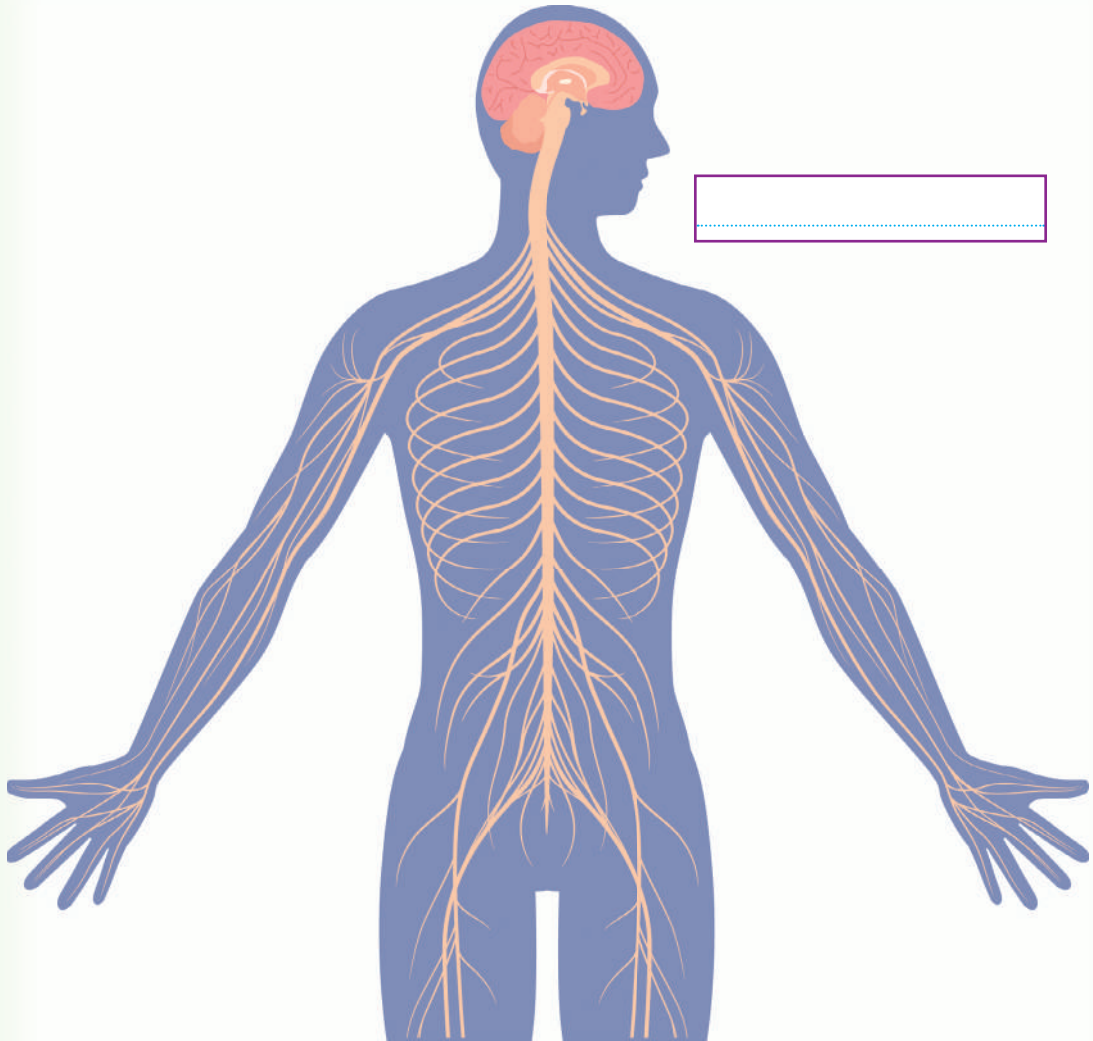
зона больової
чутливості

зона мови

3 Познач стрілочками і підпиши частини нервової системи людини, користуючись довідкою.

Довідка: головний мозок, спинний мозок, нерви.

Що допомагає комп'ютеру міркувати

1 Допиши речення.

Пам'ять людини забезпечує _____,
а пам'ять комп'ютера розміщена в _____.

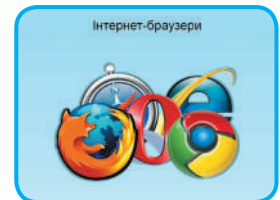
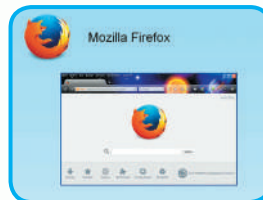
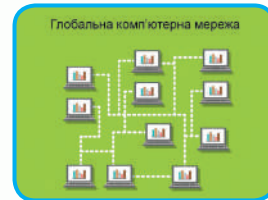
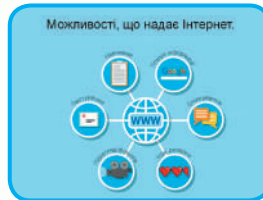
2 Познач правильну відповідь.

У перекладі з англійської мови слово «комп'ютер» означає...

- помічник
- інформатор
- той, що все знає
- обчислювач

3 Попрацюй з комп'ютером.

1. Розглянь піктограми на робочому столі. Запиши, які програми ними позначено.

2. Скористайся відповідними програмами і надрукуй власні правила, що допомагають тобі тренувати мозок і успішно навчатися.

3. Збережи ці правила в пам'яті комп'ютера.

4 Підпиши назви усіх частин комп'ютера, які ти знаєш.

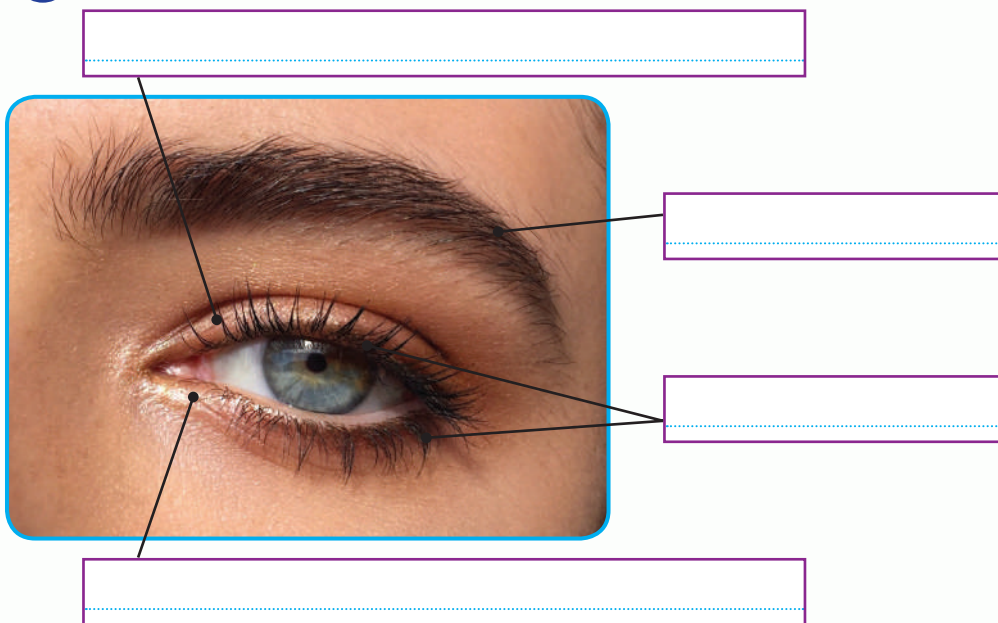

Яка роль органів чуття

1 Допиши речення.

Органи чуття тісно пов'язані з .....
Лікар, який вивчає будову ока, очні хвороби, займається їх лікуванням і профілактикою, має професію .....

2 Підпиши частини ока, які ти знаєш.

3 Перед тим, як з'їсти їжу, ти її уважно розглядаєш, нюхаєш і пробуєш. Для чого ти це робиш? Чому інколи ти кажеш: «Цього я їсти не буду»?

4 Доповни таблицю.

Органи чуття	Як берегти цей орган чуття
<p>Очі — орган зору</p> 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>Вуха — орган слуху</p> 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>Ніс — орган нюху</p> 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>Язик — орган смаку</p> 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>Шкіра — орган дотику</p> 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

Чому кожний з нас неповторний

- 1** Попрацюй зі словничком. Допиши визначення.

Адаптуватися — означає .....

- 2** Чи правильно позначено послідовність етапів росту і розвитку людини? Перевір і виправ.

Етапи росту та розвитку	Позначки дітей	Моя позначка
Немовлята	1	☐
Люди похилого віку	6	☐
Діти	3	☐
Люди зрілого віку	7	☐
Довгожителі	5	☐
Підлітки	2	☐
Люди старечого віку	8	☐
Юнаки	4	☐

- 3** Прочитай вислови дітей про зміни, які відбуваються в організмі людини протягом життя, і додай свій.

Мені цікаво знати, як я буду змінюватися впродовж життя.

Мій брат-підліток так швидко виріс,
у нього навіть голос змінився! Це було
дивно.

Моїй сестрі виповнився рік, і вона вперше пішла сама! Я радів цьому!

Мій вислів .....

4 Проведи дослідження «Який я?».

ВОЛОССЯ

- русяве
- каштанове
- чорне
- пряме
- хвилясте
- кучеряве

ОБЛИЧЧЯ

- кругле
- овальне

ОЧІ

- карі
- блакитні
- чорні
- сірі
- зелені

НІС

- прямий
- кирпатий

Підкресли в реченні відповідні слова.

Я описав (описала) свою (зовнішність, поведінку, характер).

Яка ціна здоров'я. Чи вміємо ми спілкуватись

1 Допиши визначення.

Здоров'я — це .....

Здоровий спосіб життя спрямований на .....

2 Читай склади, починаючи з прямокутника синього кольору. Рухайся проти руху годинникової стрілки, і ти дізнаєшся дещо про здоров'я.

ді	ра	з	ці	ю.
стю	ро	здо	вран	ко
і	вий,	Ти	еш	сміш
ля	як	що	вста	по
га	еш	спа	ти	з

3 Чи правильно діти пояснили, що таке звичка? Дай своє пояснення.

Звичка — це те, що я роблю кожного дня і дуже хочу це робити.

Звичка — це коли я щоранку чищу зуби і вмиваюся.

Моє пояснення: .....

4 Доповни правила реального і віртуального спілкування.

Правила реального спілкування	Правила віртуального спілкування
1. Доброзичливо ставитися одне до одного.	1. Не розголошувати приватну інформацію.
2.....	2..... ....
3.....	3..... ....
4.....	4..... ....

Як зміцнювати своє здоров'я. Чому важливо поєднувати працю і відпочинок

1 Допиши речення.

Для загартування потрібні .....

2 Запиши власний приклад поведінки, яка сприяє зміцненню здоров'я.

- Брати участь у спортивних іграх.
- Щодня виконувати фізичні вправи.

Мій приклад: .....

3 Розглянь зображення. Запиши, як козаки зміцнювали своє здоров'я.

Козаки зміцнювали своє здоров'я за допомогою .....

4 Додай власний приклад поведінки, яка погіршує здоров'я людини.

- Куріння і вживання алкоголю.
- Уживання лайливих, недобррозичливих, соромітних слів.

Мій приклад: .....

---

5 Познач важливі чинники відновлення працездатності.

Дотримуватися режиму дня.

Увесь день нічого не робити.

Здійснювати прогулянку перед сном.

Робити перерви для відпочинку.

6 Познач (або запиши), які гуртки ти відвідуєш для зміцнення здоров'я.

Як дотримуватися правил безпеки в школі, в побуті, громадських місцях. Чи можемо ми себе захистити

1 Допиши визначення.

Небезпека — це ситуація, у якій .....

Безпека — це .....

2 Познач номер телефону для всіх видів екстреної допомоги.

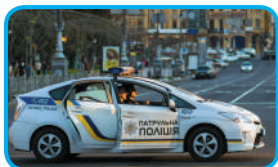
101

112

104

103

3 Запиши назви служб оперативного реагування та їхні телефони.

4 Доповни правила безпечної поведінки, яких потрібно дотримуватися вдома.

- Не відчиняй двері незнайомим людям.
- Не грайся сірниками.

- .....
- .....

5 Напиши, як діяти, якщо тебе вкусила оса чи кліщ.

.....
.....

.....
.....

6 Напиши, як діяти, якщо ти зустрівся/зустрілася із собаками-безхатками.

.....

7 Доповни правила конфіденційності, яких потрібно дотримуватися, користуючись Інтернетом.

- Не викладай власне фото в Інтернет.
- Не знайомся в Інтернеті.

- .....
- .....
- .....

Як харчування впливає на здоров'я людини

1 Доповни речення.

Здорове харчування — це .....

2 Доповни правила здорового харчування.

• Харчуйся різноманітно і регулярно.

• .....

• .....

• .....

3 На фото — стародавня українська страва.

Це густа, насичена і дуже смачна юшка, зварена з пшона, сала та картоплі. Познач назву цієї страви.

куліш

коцюрба

токан

Чим корисна їжа. Чи може їжа стати причиною інфекційних хвороб

1 Допиши речення.

Хвороби, які можуть передаватися від однієї людини до іншої, називають .....

Щеплення захищає людину від .....

2 Підкресли назви продуктів тваринного походження.

Хліб, боби, молоко, кефір, огірок, яйця, печінка, халва, горіхи, м'ясо, картопля, сметана, йогурт, риба, сало, манна крупа, цукор, макарони.

3 Склади і запиши тижневе меню.

МОЄ МЕНЮ НА ТИЖДЕНЬ

День тижня	Прийоми їжі			
	сніданок	обід	полуденок	вечеря
Понеділок	....	....	....	....
Вівторок	....	....	....	....

Середа				
Четвер				
П'ятниця				
Субота				
Неділя				

4 Підкресли назви інфекційних захворювань.

Грип, алергія, кір, вада серця, скарлатина,
гастрит, дифтерія, туберкульоз, перелом руки.

Що впливає на наш вибір

1 Допиши речення.

Необхідні витрати — це .....

Бажані витрати — це кошти на речі, продукти або послуги, що вам хочеться придбати, але

2 Познач правильну відповідь.

З латинської мови слово «реклама» перекладається ...

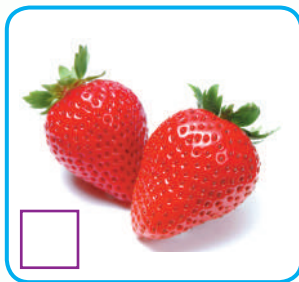
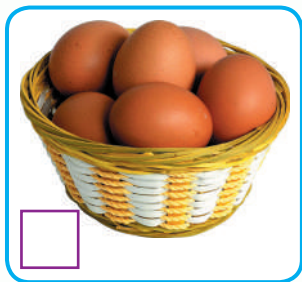
- пропонувати найкраще
- пропонувати щось непотрібне
- викрикувати
- малювати яскраві малюнки

3 Познач «+» вислови, з якими ти згоден/згодна.

- Коли треба обрати, обирай те, чого більше хочеться.
- Вибір передбачає обдумування результатів такого вибору.
- Коли треба обрати, обирай те, що для тебе є більш корисним.
- Коли людина щось купує, вона вирішує, чи може обійтися без цього, чи ні.

4 Розглянь малюнки. Познач літерою «н» товари, які є необхідними, а літерою «б» — бажаними.

5 Пригадай, які продукти ти з батьками купуєш у супермаркетах частіше. Склади перелік і запиши.

.....

.....

.....

Хто такі земляни. Для чого потрібні алгоритми

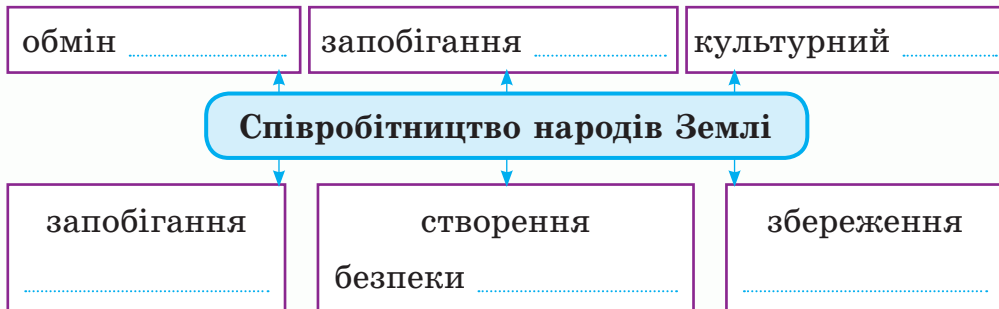
1 Доповни речення.

Земляни — це .....

Усі жителі нашої планети утворюють світову .....

Народи — це величезні групи людей зі спільною .....

2 Дopiши схему.

3 Запиши свою космічну адресу.

Прізвище, ім'я .....

Вулиця, будинок .....

Місто (село) .....

Країна .....

Материк .....

Планета .....

4

Читай склади, починаючи з прямокутника синього кольору. Рухайся проти руху годинникової стрілки, і ти дізнаєшся дещо про одну з мов, що існують на планеті.

най	ти	ця	двад
по	їн	ра	до
ши	ська	Ук	дить
рені	мо	ва	вхо
ших	мов	сві	ту

5

Допиши речення.

Алгоритм — це чітка послідовність команд для

Алгоритм, написаний на зрозумілій для комп'ютера або іншого цифрового пристрою мові, називається

6

Познач властивості, які притаманні алгоритмам комп'ютерних програм.

команди в алгоритмі здійснюються послідовно

кількість команд визначати не треба

команди мають бути зрозумілими для виконавця

виконання команд має привести до результату

7 Підпиши назви зображених алгоритмів, користуючись довідкою.

Довідка: словесний, програмний, графічний, (у вигляді схем), графічний (у вигляді малюнків).

Blank boxes for labeling the algorithms:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Алгоритм завершення роботи з комп'ютером

1. Заверши роботу всіх програм.
2. Натисни кнопку «Пуск» на панелі завдань.
3. Натисни кнопку «Закриття роботи».

8 Склади за допомогою графічного алгоритму сніжинку.

Blank boxes for labeling the steps:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

9 Побрацюй із комп'ютером, користуючись програмою. Пам'ятай, що програма складається з великої кількості команд, які треба виконувати послідовно.

Із чого все починалося. Хто вони – творці української держави

1 Доповни речення.

Людей, які почали обробляти землю та сіяти насіння, стали називати .....

2 Розглянь зображення. Напиши, як давні люди добували вогонь.

3 Розглянь малюнок. Напиши, як давні люди приручили тварин.

4 Познач «+» правильні твердження.

Київська Русь — це перша держава, що об'єднала територію нинішньої України.

Україна — це переважно гірська територія.

Україна — це переважно рівнинна територія.

5 Проведи дослідження.

Роби крок за кроком.

1. Розглянь марки України.

2. Знайди інформацію щодо змісту кожної марки.

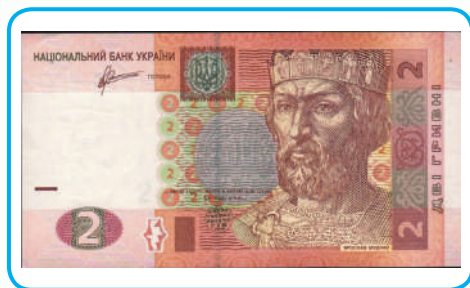
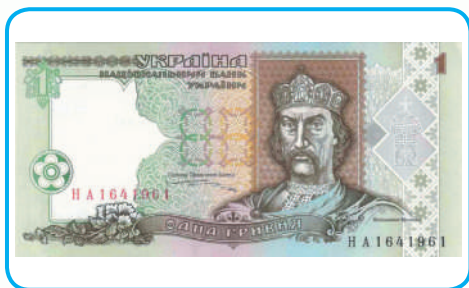
3. Напиши, чому або кому вона присвячена. ....

4. Зроби висновок. Напиши, чи можна за допомогою марок отримати інформацію про історію нашої країни. Чому?

6 Переглянь презентацію. Виготов іграшку-тварину, яку одну з перших приручили давні люди.

7 Запиши, портрети яких видатних українців зображено на паперових купюрах.

8 Запиши назви пам'яток України. Дізнайся більше цікавого про ці місця.

Як знайти Україну на карті світу

1 Доповни речення.

Україна — незалежна _____, най-
більша за площею країна _____

Карта — це зменшене зображення

2 Розглянь карту України (дивись с. 42–43). Дай відповіді на запитання.

- З якими країнами межує Україна?

- Які моря омивають Україну?

- Які великі міста є в Україні?

- Запиши назви водойм України, які тобі відомі.

.....

.....

.....

- Познач корисні копалини, якими багатий степ.

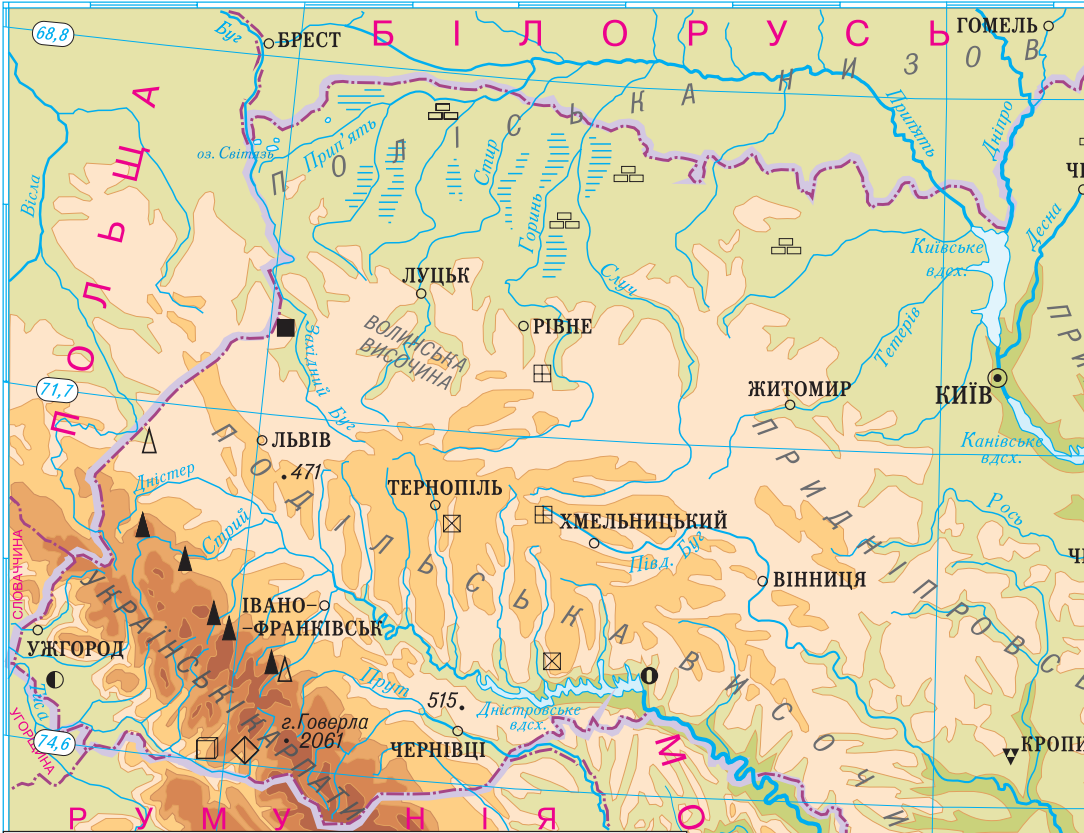
☐ природний газ	☐ кухонна сіль
☐ торф	☐ вапняк
☐ марганцеві руди	☐ ртутні руди
☐ нафта	☐ кам'яне вугілля
☐ граніт	

- Познач корисні копалини, якими багаті Карпати.

☐ мрамур	☐ кам'яна сіль
☐ залізні руди	☐ нафта
☐ граніт	☐ вапняк
☐ торф	☐ природний газ
☐ крейда	☐ буре вугілля

52
50
48

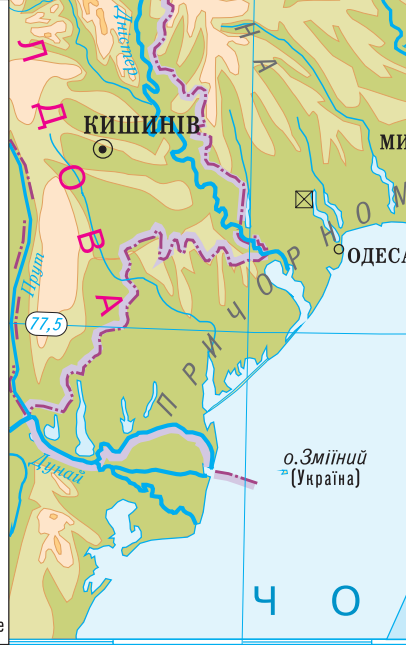
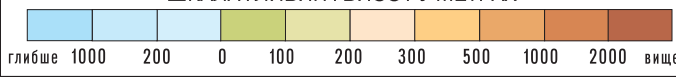
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

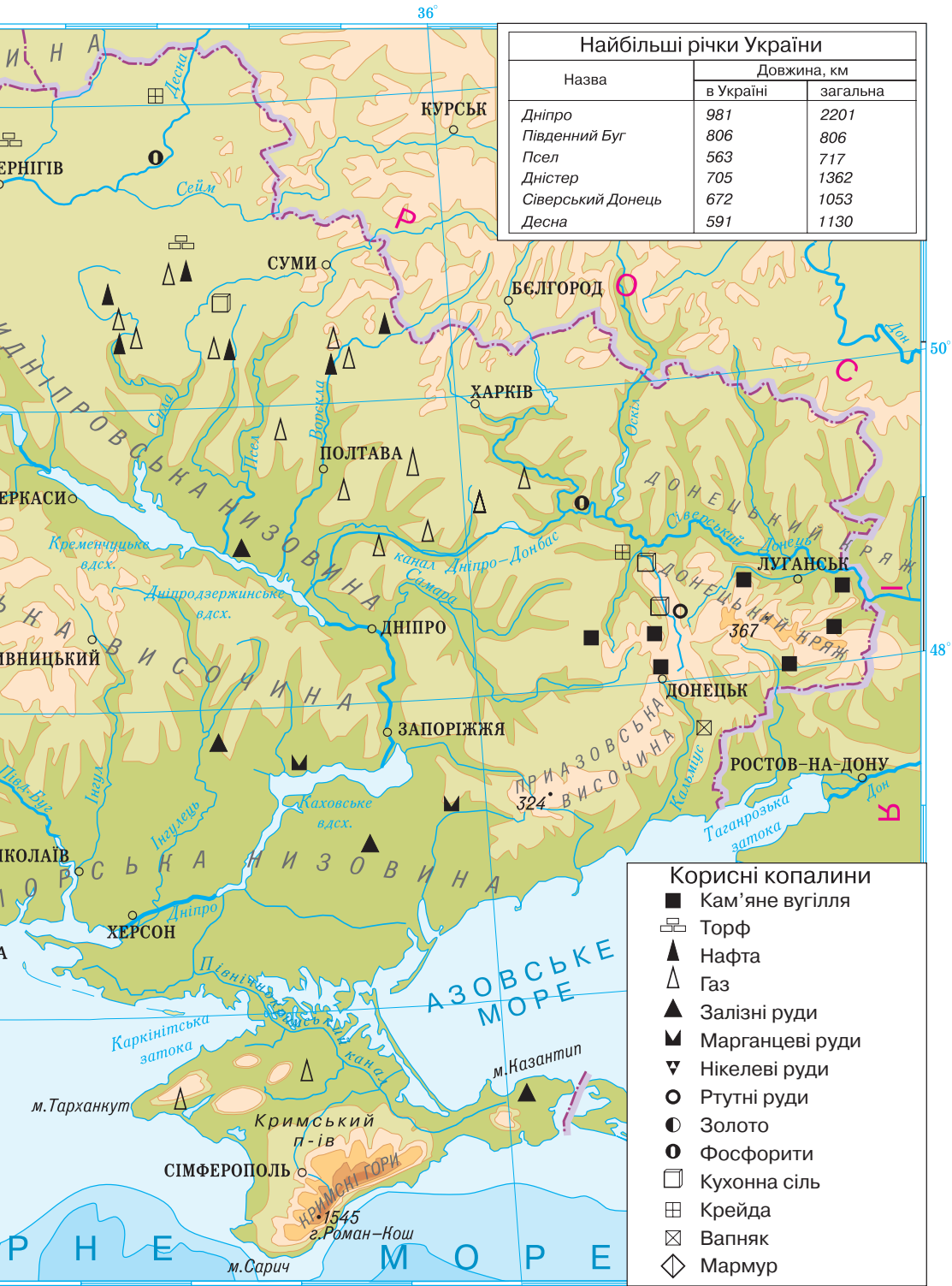
- КИЇВ ● Столиці держав
- ОДЕСА ○ Інші міста

Державні кордони:

- України
- інших держав
- Висоти над рівнем моря
- Річки
- Водосховища
- Болота
- Довжина дуги 1° паралелі у кілометрах

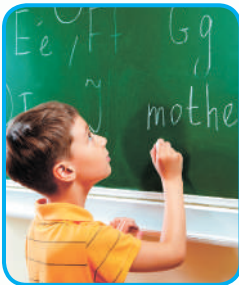
ШКАЛА ГЛИБИН І ВИСОТ У МЕТРАХ

Коли комп'ютер помиляється

- 1** Попрацюй із комп'ютером. Пам'ятай, що комп'ютер може помилятися. Якщо таке відбувається, треба виправити програму — замінити, додати або видалити деякі команди так, щоб вона запрацювала правильно.
- 2** Познач цифрами правильну послідовність дій, яку треба використовувати, щоб виправити комп'ютерну програму.
  - Додати правильну команду до програми.
  - Перевірити, чи правильно працює програма.
  - Видалити неправильну команду з програми.
  - Відшукати неправильну команду в програмі.
- 3** Запиши за допомогою зображень, які дії можна виконувати з інформацією, користуючись довідкою.

Довідка: пошук, збирання, опрацювання, передавання.

Хто є громадянами України. Чому державні символи є важливим атрибутом держави

1 Допиши визначення.

Державний — той, що належить .....

Незалежна — це .....

Атрибут — істотна, невід’ємна властивість .....

Суверенітет — це .....

і ..... держави в усіх
справах, у тому числі за її межами.

2 Познач правильну відповідь.

Слово «конституція»
у перекладі з латинської
мови означає.

- устрій, порядок
- документ на папері
- правило, закон
- разом із народом

3 З'єднай стрілочками назву країни і зображення її прапора.

Італія

Чехія

Україна

Велика Британія

Франція

4 Чи правильно з'єднано стрілочками герб країни з її назвою? Перевір і за потреби виправ.

Італія

Чехія

Україна

Велика Британія

Франція

5 Доповни речення.

Влада в Україні належить .....

Бути чемним справжнім громадянином України — означає .....

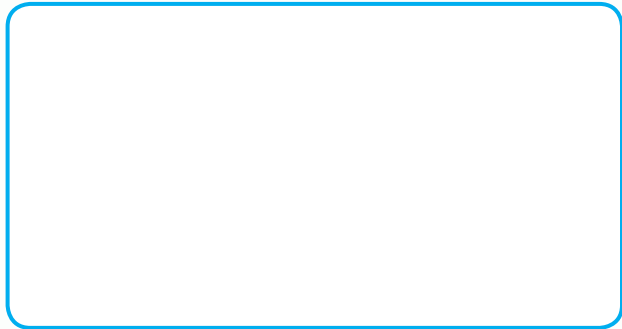
До державних символів України належать .....

.....,

6 Запропонуй свій плакат до Дня Державного Прапора України.

Мій плакат:

7 Розглянь світлинку. Напиши, коли і чому ти співаєш із правицею на серці.

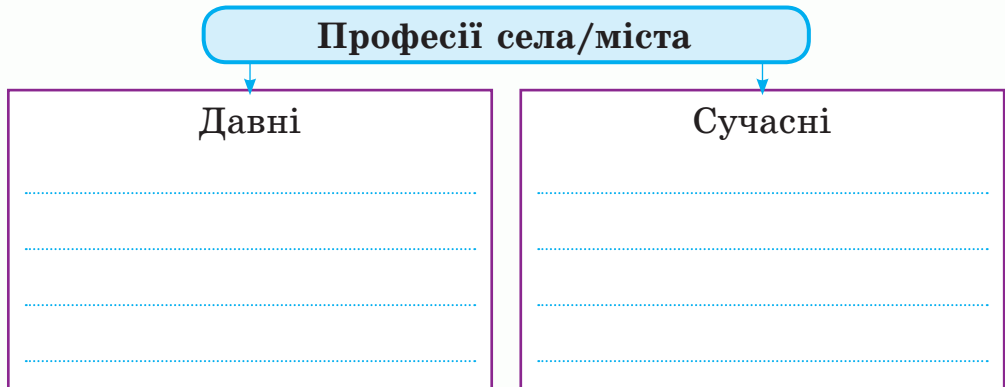
За що ми любимо наш рідний край. Де працюють наші земляки

1 Доповни речення.

Професія — це .....

На мій погляд, найцікавіша професія — це .....

2 Доповни схему.

3 Проведи дослідження.

1. Дізнайся від рідних про те, де ти народився/народилася, де твоя мала батьківщина.

Я народився/народилася .....

Моя мала батьківщина .....

2. Дізнайся про свою малу батьківщину. Напиши, яка вона, чим тобі подобається.

.....

3. Дізнайся про людей, які створюють славу своєї країни. Напиши, чим вони тобі подобаються.

.....

.....

4 Напиши, що ти розповів/розповіла б про своє село або місто людям, які приїхали до вашої родини у гості.

У нас є такі історичні пам'ятки .....

Наше село/місто має такі заклади .....

Для збереження довкілля люди нашого села/міста роблять таке: .....

У нашому селі/місті є такі славетні люди .....

5 Уяви, що ти є автором невеличкого фільму «Де працюють мої земляки». Знайди інформацію для написання сценарію такого фільму. Про людей якої професії ти хотів/хотіла б розповісти?

.....

Які можливості має презентація

1 Доповни речення.

Презентація — це .....

Комп'ютерна презентація — це .....

Слайд — це .....

2 Попрацюй із комп'ютером. Пам'ятай, що для створення та демонстрації презентації розроблено різні програми. Однією з найпоширеніших є програма PowerPoint.

1. Ознайомся з основними можливостями обраної тобою програми.
2. З'ясуй, як створити за допомогою програми комп'ютерну презентацію.
3. З'ясуй, як здійснюється редагування у цій програмі.
4. З'ясуй, як здійснюється демонстрація презентації.

Етапи створення презентації

Планування	Створення	Репетиція
<ul style="list-style-type: none"> • Визначення теми й мети презентації • Розробка структури • Підготовка тексту • Добір світлин та малюнків	<ul style="list-style-type: none"> • Створення слайдів • Оформлення презентації • Додавання тексту • Розміщення малюнків	<ul style="list-style-type: none"> • Перегляд • Доопрацювання • Збереження • Публічний виступ

5. Запусти програму.

 пуск ➤ Усі програми ➤ Microsoft ➤ Office ➤
➤ Microsoft Office ➤ PowerPoint

У вікні програми обери порожній бланк для створення презентації.

Вікно редактора презентацій PowerPoint

Група Шрифти   Група Абзац   Група Редагування

Кнопка Office

Панель швидкого доступу

Вкладки

Групи

Вкладка Слайди

Група Рисунок   Стрічка

Заголовок слайда

Підзаголовок слайда

Область слайдів

Нотатки для слайда

Номер сторінки   Мова   Рядок стану   Масштаб

Ім'я теми   Режими перегляду презентації

Група Шрифти

Розмір шрифту

Вибір шрифту

Жирний

Курсив

Колір тексту

Шрифт

Чого нас навчають свята

1 Допиши речення.

Свято — це .....

Волонтери — це люди, які за власним бажанням .....

2 Прочитай вислови дітей про свята, які їм подобаються, і додай свій вислів про улюблене свято.

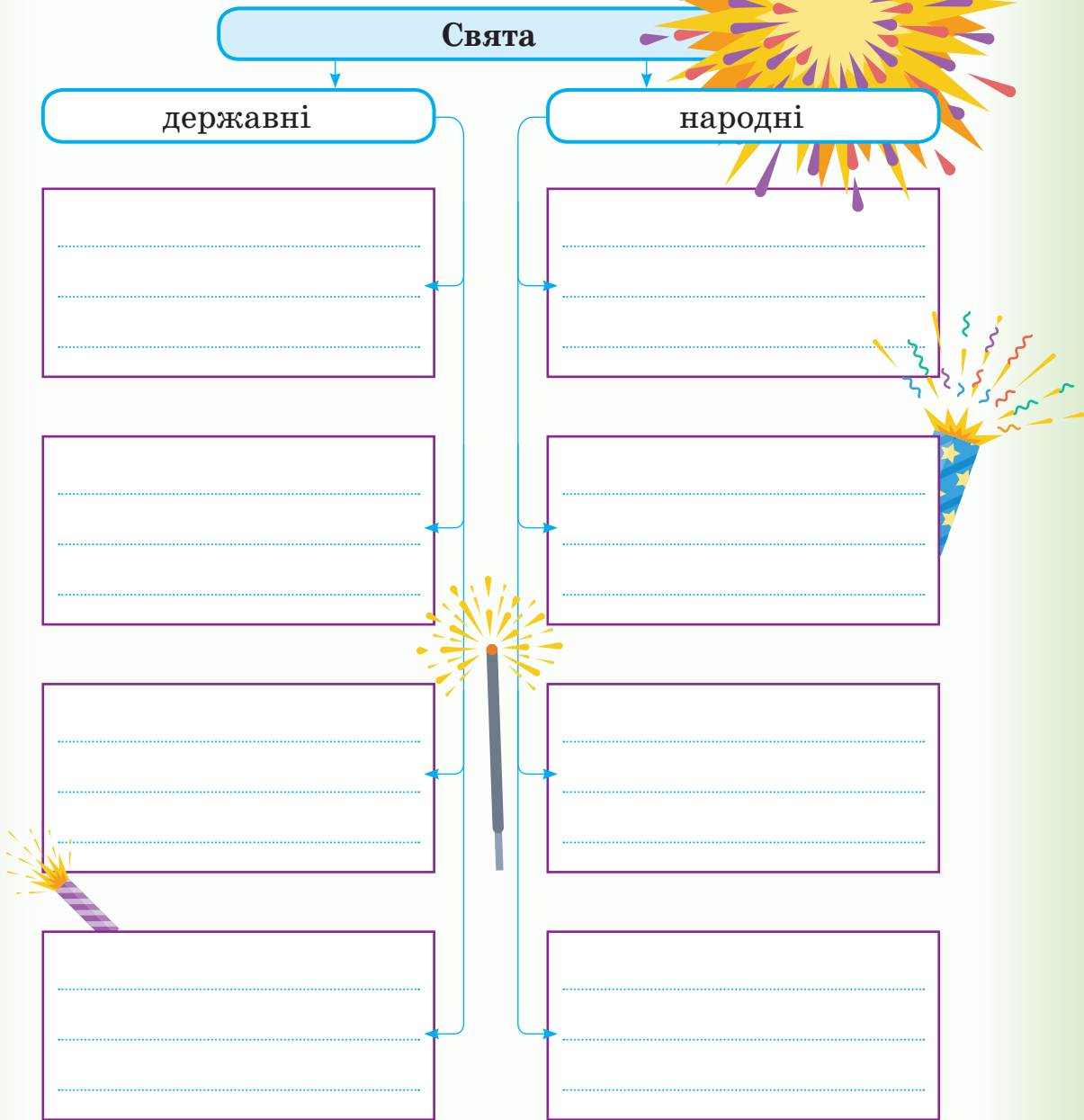
«Мені подобається День знань. Це свято нагадує про те, як цікаво вчитися!»

«Мій тато військовий, тому День захисника України для нашої родини — велике свято. Це свято подяки тим, хто захищає нас і нашу країну».

Мій вислів: .....

3 Доповни схему.

4 Знайди інформацію і доповни таблицю.

	Яке свято	Коли святкується
	День Незалежності України	....
	....	28 червня
	День знань	....
	....	1 січня

Чим славиться наш рідний край

1 Попрацюй зі словничком. Доповни визначення.

Пам'ятка природи — це .....

Культурні пам'ятки — це .....

2 Проведи дослідження пам'яток природи або культурних пам'яток, розташованих поблизу місця твого проживання. Роби крок за кроком.

1. У різних джерелах знайди інформацію про пам'ятки природи і культури, які є на твоїй малій батьківщині.
2. Обери пам'ятку, яка зацікавила тебе більш ніж інші.

Я обрав/обрала .....

3. Дізнайся більше саме про цю пам'ятку. Підготуй про неї презентацію або колаж.
4. Захисти презентацію або презентуй колаж на уроці. Зроби висновок.

Мій висновок: .....

3 Розглянь карту України з позначеними на ній пам'ятками природи (с. 56–57). Напиши, які з них розташовані у твоєму рідному краї.

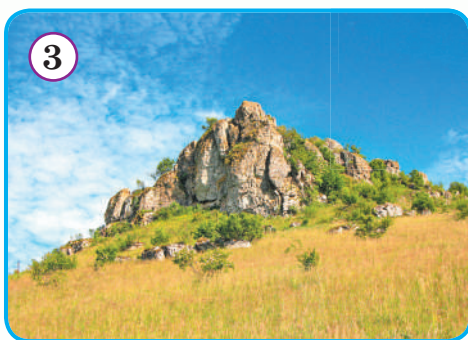
НАЦІОНАЛЬНІ ПРИРОДНІ

1
Національний природний парк Шацький

2
Карпатський національний природний парк

3
Національний природний парк Подільські Товтри

4
Національний природний парк Бузький Гард

ПАРКИ УКРАЇНИ

Мезинський національний природний парк

Нижньосульський національний природний парк

Національний природний парк Гомільшанські ліси

Приазовський національний природний парк

4 Познач правильну відповідь.

Слово «колаж» перекладається з французької мови як...

наклеювання

вирізання

конструювання

збирання

5 Підпиши назву пам'ятки природи, у якій охороняються ці тварини.

Це пам'ятка природи .....

Чим славетна Україна

1 Доповни речення.

Ремесло — це дрібне виробництво .....

Ярмарок — це .....

Тренд — це .....

2 Розглянь світлини. Дай відповідь на запитання.

Яку людину можна назвати видатною, славетною?

Славетною можна назвати людину, яка .....

3 Працюй над проектом «Славетні українці». Роби крок за кроком.

1. Обери тему, визнач, про кого зі славетних українців ти хотів/хотіла б дізнатися більше.
2. Знайди про нього чи про неї інформацію в бібліотеці або у мережі Інтернет.
3. Добери фотографії, репродукції, ілюстрації. Відбери з усього знайденого головне. Оформи результат у вигляді тексту повідомлення.
4. Підготуй презентацію проекту.
5. Захисти проєкт у класі.

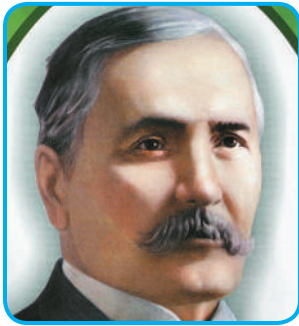
Леся Українка

Всеволод
Нестайко

Сергій Корольов

Микола
Лисенко

Ярослав
Мудрий

Ліна Костенко

Михайло
Грушевський

Володимир
Мономах

Богдан
Хмельницький

Чи є МАЙСТЕРНІСТЬ ПРЕЗЕНТУВАННЯ МИСТЕЦТВОМ

1 Доповни перелік кроків для створення комп'ютерної презентації.

Крок перший.

Визначити тему та мету презентації.

Крок другий.

Крок третій.

Крок четвертий.

---

2 Доповни перелік вимог до культури презентування.

1. Презентація має містити титульний слайд з назвою презентації і даними доповідача.

2.

3.

4.

5.

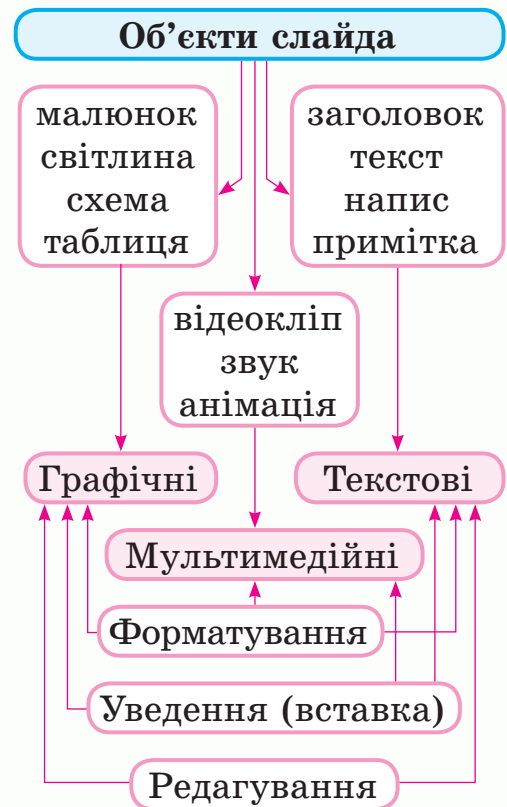

---

3 Попрацюй із комп'ютером. Пам'ятай, що для створення та демонстрації презентації розроблено різні програми. Однією з найпоширеніших є програма PowerPoint.

1. Ознайомся з основними можливостями обраної тобою програми.
2. З'ясуй, як створити за допомогою програми комп'ютерну презентацію.
3. З'ясуй, як здійснюється редагування у цій програмі.
4. З'ясуй, як здійснюється демонстрація презентації.
5. Запусти програму. У вікні програми обери порожній бланк для створення презентації.

1 Виконайте груповий проєкт «Дивовижна Україна».

«КРОК ЗА КРОКОМ»

Маршрут руху до результатів проєкту

ПЛАН РОБОТИ НАД ПРОЄКТОМ

- 1** Визначте, до якого числа треба виконати проєкт.
- 2** Оберіть дії, які вам потрібно виконати, визначте послідовність їх виконання:
  1. Знайти інформацію в бібліотеці або у мережі інтернет.
  2. Дібрати фотографії, репродукції.
  3. Виконати малюнки.
  4. З'ясувати, хто що знайшов.
  5. Відібрати головне.
  6. Оформити результати (текст повідомлення, газета, альбом).
  7. Підготувати презентацію проєкту.
  8. Підготувати і провести захист проєкту.
- 3** Підготуйте проєкт.
- 4** Захистіть проєкт.
- 5** Оцініть свою роботу.
  1. Як буде називатися наш проєкт?
  2. Яку проблему ми хочемо вирішити?
  3. Що буде головним результатом нашого проєкту?
  4. Якою буде емблема нашого проєкту?
  5. Чого ми маємо навчитися?
  6. Що ми маємо дізнатися?
  7. Що потрібно для виконання проєкту?
  8. Чия допомога буде потрібна?

Навчальне видання Н1217050У. Підписано до друку 31.07.2020.
Формат 70×90/16.
ТАГЛІНА Ольга Валентинівна Папір офсетний. Гарнітура Букварна.
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 4,67.

**Я досліджую світ. 3 клас :
робочий зошит до підручника
«Я досліджую світ»
Тетяни Гільберг, Світлани Тарнавської,
Лариси Грубіян, Ніни Павич.
У 2-х частинах. Частина 2**

ТОВ Видавництво «Ранок»,
вул. Кібальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5215 від 22.09.2016.
Для листів: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145.

Відповідальний редактор *І. В. Єфімова* E-mail: office@ranok.com.ua
Редактор *Ю. В. Завгородня* Тел. (057) 719-48-65,
Технічний редактор *А. Г. Верьовкін* тел./факс (057) 719-58-67.

Регіональні представництва Київ – тел. (044) 229-84-01,
видавництва «Ранок»: e-mail: office.kyiv@ranok.com.ua,
Львів – тел. (067) 269-00-61,
e-mail: office.lviv@ranok.com.ua.

З питань придбання продукції Житомирі – (067) 122-63-60;
видавництва «Ранок» звертатися за тел.: Львові — (032) 244-14-36, (067) 340-36-60.
у Харкові – (057) 727-70-80; Миколаєві та Одесі — (067) 551-10-79
Києві — (067) 449-39-65, (093) 177-05-04. Черкасах – (0472) 51-22-51;
Вінниці — (067) 534-51-62. Чернігові — (067) 440-88-93.
Дніпрі — (056) 785-01-74, (067) 635-19-85. E-mail: commerce@ranok.com.ua.

«Книга поштою»: вул. Котельниківська, 5, Харків, 61051.
Тел. (057) 727-70-90, (067) 546-53-73.
E-mail: pochta@ranok.com.ua

www.ranok.com.ua

Папір, на якому надрукована ця книга:

безпечний для здоров'я
та повністю
переробляється

з оптимальною білизною,
рекомендованою
офтальмологами

відбілювався
без хлору,
без діоксиду титану

Разом dbaємо про екологію та здоров'я

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Видавнича група «Дидакта»

Нові навчальні комплекти

до всіх підручників **Нової української школи**

Використання робочого зошита (у 2-х частинах)
є невід'ємною частиною організації освітнього процесу

За допомогою зошита здобувачі освіти навчаються:

- Пізнавати навколишній світ та встановлювати взаємозв'язки
- Спостерігати за явищами в природі
- Проводити цікаві досліди
- Робити висновки
- Експериментувати та сприймати світ комплексно

ISBN 978-617-09-6595-0

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА
УСІ КНИГИ ТУТ!

- 🛒 ranok.com.ua
- ✉ e-ranok.com.ua
- ✉ pochta@ranok.com.ua
- ☎ (057) 727-70-90

 Інтернет-підтримка
didactalearn.com.ua

